

Публікації

Галина ГОЛУБЕЦЬ

ПРОФЕСІЙНИЙ ТАНДЕМ

Стаття присвячена виходу в світ науково-художнього видання «Збірка кераміки П. Лінинського». Автор цього дослідження Г. Івашків аналізує українську кераміку, зібрану, реставровану і реконструйовану П. Лінинським впродовж 40 років. Колекцію становлять кахлі XIV—XVIII ст., кераміка археологічних культур, вироби декоративного і ужиткового характеру XIV—XX ст. з відомих керамічних центрів України, а також фрагменти кахель і посуду, які неможливо реконструювати.

Ключові слова: українська кераміка, колекція, Петро Лінинський, кахлі, посуд, реставрація.

© Г. ГОЛУБЕЦЬ, 2011

З березня 2011 р. в актовому залі Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України (МЕХП ІН НАНУ) відбулася презентація науково-мистецького видання «Збірка кераміки Петра Лінинського», яке вийшло в світ у серії «Українські колекціонери». Автором цього ґрунтовного дослідження колекції української кераміки, яку впродовж сорока років збирав, реставрував і реконструював Петро Лінинський (1920—2003), є кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник МЕХП ІН НАНУ Галина Івашків.

До збірки входять кахлі XIV—XVIII ст., кераміка археологічних культур, вироби декоративно-ужиткового характеру XIV—XX ст. із відомих гончарних центрів України, а також фрагменти кахель та посуду, які не піддаються реконструкції. У виданні автор скрупульозно висвітлила сторінки біографії митця, на численних життєвих прикладах простежила особливості рис характеру та духовну спорідненість Петра Лінинського і Дмитра Яворницького, проаналізувала збирацьку і творчу діяльність П. Лінинського. Вагомо збагачують книгу спогади рідних, друзів та колег майстра, численні світлини, які наочно відтворюють різні етапи життя та творчості митця. Презентація книги логічно перейшла у вечір пам'яті чи спогадів, присвячений 90-літтю з дня народження збирача кераміки, реставратора і митця Петра Лінинського, який вів директор ІН НАНУ, академік НАН України Степан Павлюк.

Урочиста академія ледь умістила всіх бажаючих, адже багато хто знав і шанував пана Петра. Щоб засвідчити свою любов і пошану, захоплення і вдячність життям і працею майстра прийшло багато людей різних поколінь зі Львова, Коломиї, Самбора та Києва. На вечорі пам'яті про Великого українця були присутні народна артистка України Ніна Матвієнко та її чоловік — директор Українського центру народної культури «Музей Івана Гончара» — Петро Гончар.

Про дружбу зі своїм старшим товаришем згадав відомий львівський письменник Роман Іваничук. Спогадами про спільну працю у Львівському державному музеї українського мистецтва (тепер — Національний музей у Львові ім. А. Шептицького), експедиційні виїзди та високу професійну діяльність П. Лінинського поділилися Раїса Захарчук-Чугай, Борис Возницький та Микола Моздир. Любомир Сенік і Тарас Лозинський говорили про П. Лінинського як львівського характерника, людину незвичайного духовного гарту, невтомну й само-

віддану в праці, зі стійким характером та вірністю національній ідеї. Заступник голови Львівської міської ради Василь Косів акцентував на спільній участі міської ради у виданні презентованої книжки, адже її проєкт минулого року став переможцем конкурсу на підтримку україномовного видання. В. Косів зазначив, що в особі автора книги — Г. Івашків — він бачить глибокого дослідника щедрого дарунку П. Лінинського. Онука П. Лінинського Христинка подякувала всім за гідне пошанування її дідуся.

Насамкінець виступила Галина Івашків, яка у своєму слові відтворила основні етапи співпраці зі збирачем кераміки, згадала найяскравіші моменти свого трирічного спілкування з П. Лінинським, зокрема знайомство, розмови про кераміку, реставраційні здобутки майстра, схарактеризувала високі людські якості митця, висловила слова вдячності всім, хто спричинився до видання цієї книги.

Кожен творець, професійний художник чи народний майстер, свідомо чи підсвідомо мріє, сподівається та потребує того, щоб його натхненний доробок душі, серця і рук помітили, професійно проаналізували фахівці, щоб він, врешті, зміг залишити достойний слід у вибраній царині діяльності. Це особливо виразно видно тоді, коли йдеться про працю всього життя, щоденну, самовіддану і, на перший погляд, не надто помітну.

Збирач «глиняних скарбів», реставратор і митець Петро Лінинський завжди був знаний як великий шанувальник і продовжувач народних традицій. Завдяки йому реставровано та реконструйовано сотні керамічних виробів, які з черепків перетворилися на справжні твори мистецтва. Особистість митця, як і його творчість — щедрі та багатогранні. Щоб зрозуміти їх, ретельно вивчити та проаналізувати, необхідні неабиякі знання, досвід, професіоналізм, щире зацікавлення і вболівання за долю народного мистецтва. Щасливим є випадок, коли емоційне сприйняття і професійні погляди, розуміння важливого значення вікових надбань українського мистецтва, турбота про його збереження і популяризацію однаковою мірою хвилюють художника і дослідника його праці. Волею долі ученим-фахівцем та експертом унікальної колекції глиняних виробів П. Лінинського стала Галина Івашків.

Вона познайомилась із П. Лінинським у 1999 р. на виставці «Давні кахлі Галичини», яка експонува-

лася у Львівській картинній галереї (нині — Львівська національна галерея мистецтв) та представляла частину колекції відомого художника та реставратора. Саме тоді відбулася перша довірлива, захоплююча розмова про його унікальну приватну збірку глиняних виробів та гончарство загалом. Г. Івашків на той час уже мала досвід безпосередньої праці з музейними пам'ятками гончарного ремесла: з 1993 р. вона була охоронцем фонду народної кераміки, який налічує понад 11 тис. виробів, неодноразовим учасником експедицій, куратором виставок, автором багатьох наукових публікацій. Завдяки її ініціативі, організаторській та кураторській праці 1998 р. відбулася велика виставка творів Олекси Бахматюка, зібрана з музеїв і приватних збірок Львова. Перше знайомство з колекціонерами, їхня довіра і визнання професійного рівня стали запорукою подальшої співпраці, вселили впевненість і бажання реалізувати нові плани.

Коли було вирішено, що унікальну збірку давніх пам'яток кераміки П. Лінинський подарує МЄХП ІН НАНУ, розпочався новий етап плідної співпраці збирача і дослідниці. Від 25 липня 2000 р., коли було зроблено опис першого предмета, тривала півторарічна майже щоденна робота ученої у садибі реставратора в Брюховичах. Вимогливий до себе, як і до інших (а тим більше до майбутнього хранителя і дослідника

своєї збірки), П. Лінинський уважно приглядався і вивчав керамолога, адже для нього дуже важливо було, хто буде надалі опікуватися «дітищем» всього його життя. Ретельно записувалася інформація-коментар колекціонера — яким чином він збирав експонати, з ким їздив і де знаходив їх, як тривала реконструкція тощо. Кожна пам'ятка отримувала свою просту чи інтригуючу історію. Навпроти окремих предметів ставились примітки «в роботі», які означали, що саме ці глиняні пам'ятки планувалося реставрувати чи реконструювати. У процесі наполегливої праці формувалася атмосфера довіри і взаємоповаги.

Під час довгих і цікавих бесід, диспутів (бо інколи робочий день тривав до восьмої-дев'ятої години вечора), відбувалося взаємозбагачення двох особистостей. Як справжній учений, втомлена, але щоразу захоплено пізнанням нового, Г. Івашків

полишала гостинний дім П. Лінинського. Коли ми з нею разом були в гостях у колекціонера, в день св. Петра і Павла, я звернула увагу на мудрі і щирі, з хитринкою, очі пана Петра. Він захоплюю розповідав нам історії-бувальщини, пересипаючи свої оповіді жартами, провокував до суперечок, прислухався до фахових пропозицій дослідниці, у руки якої свідомо віддавав надбання та захоплення усього свого життя.

Небувала працездатність, терплячість, висока кваліфікація, азарт, вболівання за довершення розпочатої роботи — саме ці риси об'єднали колекціонера і дослідницю. Разом з тим вони не раз полемізували, сперечалися щодо датування тієї чи іншої пам'ятки. Г. Івашків нерідко була свідком того, як П. Лінинський по кілька разів повертався до процесу реконструкції кахлі чи горщика, доки не отримував необхідного результату. 16 жовтня 2000 р. відомий збирач кераміки склав офіційний документ про те, що свою збірку він заповідає Музеєві етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України. Відтак, щоденна праця над тимчасовими робочими списками-описами окремих предметів поступово переросла у складання актів прийому, які підписали 25 грудня 2001 року.

Далі розпочалася підготовка до експонування частини збірки в залі музею, що було зазначено в одному з пунктів заповіту — там йшлося про створення постійно діючої виставки — «Давні кахлі Галичини: від витоків до XVIII ст.». Зауважу, що паралельно з розробкою експозиційного плану відбувався й ремонт залу, де мала бути сформована виставка. Щиро вболіваючи за кінцевий результат, Г. Івашків пильно стежила й за ним.

Підхід до побудови виставки був дуже серйозним, адже дослідниця усвідомлювала відповідальність перед колекціонером, прагнула максимально ефективно втілити в життя його побажання. В результаті неодноразових обговорень поступово вимальовувалася основна лінія експозиції, визначалися предмети (із більш ніж 1300), які повинні були обов'язково увійти в експозиційну групу. Бралася до уваги кожна дрібниця: від порядку розташування окремих пам'яток до висоти розміщення планшетів та відповідного освітлення. У ході побудови виставки П. Лінинський нерідко допрацьовував пам'ятки, тобто здійснював додаткову реставрацію.

Невідомо хто більше хвилювався напередодні відкриття експозиції — відомий збирач народної кераміки чи сама пані Галина. Адже вони мали скласти іспит перед досвідченими фахівцями і шанувальниками мистецтва. До того ж, у Г. Івашків був подвійний іспит — вона звітувала і перед самим П. Лінинським про свою працю. Докладені зусилля не пропали марно — перше враження пана Петра перевершило усі сподівання. Задоволення і радість в очах «метра», зворушливі, щирі слова подяки розтопили напругу очікування «вердикту».

Титанічна багатолітня праця колекціонера, реставратора і художника П. Лінинського та велика праця Г. Івашків для її увічнення завершилися 17 січня 2002 р. урочистим відкриттям постійної експозиції в одному із залів музею (пл. Ринок, 10). Значимість цієї події підтвердили слова голови Ради директорів львівських музеїв, директора Львівської національної галереї мистецтв, Героя України — Бориса Возницького. Він зазначив, що збірка кераміки Петра Лінинського тепер ніколи не загине, а буде вічно зберігатися в одному з найкращих музеїв України. Заступник директора Інституту народознавства з музейної роботи Роман Чмелик, маючи на увазі Г. Івашків, запевнив, що охороняти та опрацьовувати цю збірку буде висококваліфікований науковий працівник [1].

Робота з П. Лінинським, його неоціненним даром стала стимулом для подальшої наукової праці. Наступним етапом фундаментального процесу вивчення народної кераміки став захист кандидатської дисертації Г. Івашків, а згодом, у 2007 р., поява її ґрунтовного монографічного дослідження «Декор української народної кераміки XVI — першої половини XX століть». У цьому ж році світ побачив і прекрасно ілюстрований альбом «Василь Шостопапець і кераміка Сокаля» — перше цілісне видання, в якому Г. Івашків розкрила творчість відомого гончаря зі Сокаля та його сучасників.

Упродовж восьми років гостинну залу зі збіркою кераміки П. Лінинського відвідали тисячі шанувальників мистецтва. У книзі відгуків вони залишають слова вдячності за зібрані, збережені та науково опрацьовані давні пам'ятки. Унікальна експозиція сприяє популяризації неповторних шедеврів мистецтва народної кераміки, гуртуванню

зусиль усіх тих, кому не байдужа доля нашого національного надбання.

Вихід у світ науково-мистецького видання «Збірка кераміки Петра Лінинського» є ще одним вагомим кроком на цьому шляху. Г. Івашків зазначає, що високомистецькі керамічні твори, які подарував майстер, — це «величні та вічні «глиняні пам'ятники», свідки нашої історії» [2]. Але є ще Пам'ять, закарбована у слові. Саме таким достойним і вагомим друкованим «пам'ятником» про велику Людину, невтомого збирача та реставратора, талановитого митця і великого патріота України Петра Лінинського стало це прекрасне видання, зроблене з почуттям великої любові, шани та вдячності.

1. Івашків Г. Жива книга кахельного ремесла / Галина Івашків // Український керамологічний журнал. — 2002. — № 3. — С. 37.
2. Івашків Г. Збірка кераміки Петра Лінинського / Галина Івашків. — Львів: Інститут народознавства НАН України, 2010. — С. 20.

Halina Holubets

PROFESSIONAL TANDEM

The article is devoted to a recently published scientific and artistic edition «P. Linytsky's collection of ceramics» by Halyna Ivashkiv. The author has brought thorough analysis Ukrainian ceramic artifacts found, collected, restored and reconstructed by Petro Linytsky through his 40 years-long passionate collectorship. The collection comprises stove tiles of 14—18th cc., ceramic objects of archaeological cultures, decorative and applied art-works by famous Ukrainian ceramic centers of 14—20th cc, as well as fragments of tiles and crockery which are not restorable.

Keywords: Ukrainian ceramics, Petro Linytsky, ceramic tiles, collection.

Галина Голубець

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ТАНДЕМ

Статья посвящена выходу в свет научно-художественного издания «Собрание керамики П. Лининского». Автор этого исследования Г. Ивашкив анализирует украинскую керамику, собранную, реставрированную и реконструированную П. Лининским на протяжении 40 лет. Коллекцию составляют изразцы XIV—XVIII вв., керамика археологических культур, изделия декоративного и прикладного характера XIV—XX вв. из известных керамических центров Украины, а также фрагменты изразцов и посуды, которые невозможно реконструировать.

Ключевые слова: украинская керамика, коллекция, Петр Лининский, изразцы, посуда, реставрация.